With support from:
Federal Ministry of Food and Agriculture
by decision of the German Bundestag

Национална конвенција за ЕУ во РСМ

25 септември 2025 г.
Хотел Панорамика, Скопје

Миграција и намера да се остане МЛАДИТЕ ВО РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ

Западен Балкан

Проф. д-р Ана Симоновска

Факултет за земјоделски науки и храна-Скопје УКИМ

Во соработка со:
проф. д-р Емељ Туна,
д-р Томас Дуфхус и д-р Јудит Мелерс

Здружение на агроекономистите на Република Северна Македонија

Bayerisches Staatsministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten

ГЛАВЕН **ПРЕДИЗВИК** ЗА ОПСТАНОКОТ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ

Населението е остарено во просек за 5 години **во последната деценија.**

Демографско стареење

- **Иселувањето** на младите од руралните средини претставува глобален тренд, кој предизвикува загуба на човечки капитал, како и претерано стареење на населението што останува.
- Потрагата по **подобри можности** и **подобар квалитет на живот** е вообичаен феномен што ја поттикнува миграцијата.
- Сето ова носи **опасност** од губење на виталноста на руралните средини и на снабдувањето со храна.
- Постои закана за **одржливоста на заедниците**, и во руралните и во урбаните средини.

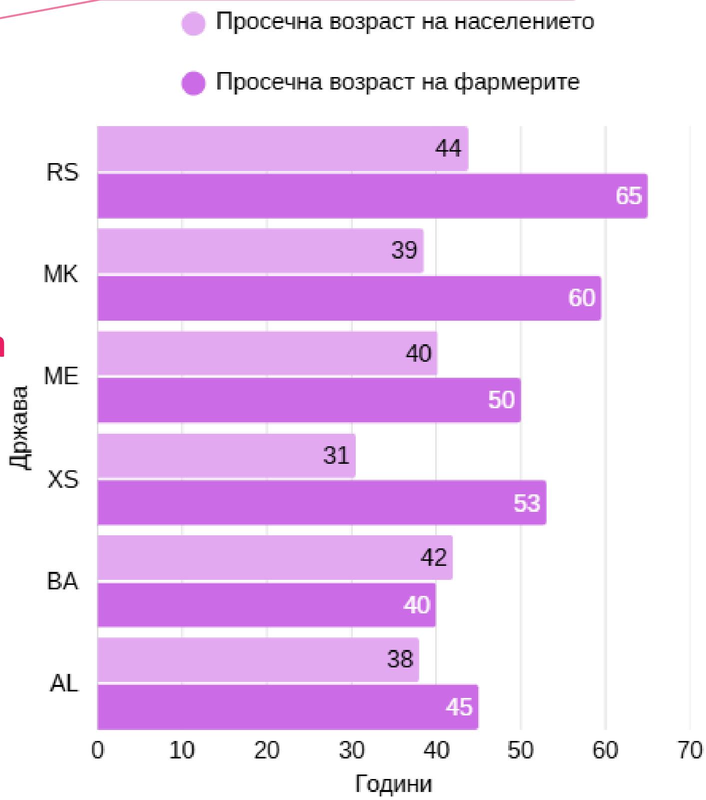

МИГРАЦИЈА НА МЛАДИТЕ ВО РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ

ГЛАВНИ РЕГИОНАЛНИ СПЕЦИФИЧНОСТИ

SWG (2023): Study on the situation and the needs of rural youth in the Western Balkan countries and territories. **Survey results.**

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

Помладите возрасни групи се подготвени да се преселат во странство или внатре во земјата во потрага по работа.

ЦРНА ГОРА

Потрагата по подобри животни можности е причината за заминување.

Многумина што остануваат не се подготвени да заминат поради својата приврзаност кон семејството и родниот крај.

СРБИЈА

Потрага по подобри можности за вработување и животни околности, меѓу кои и подобро образование.

КОСОВО

Потрага по работа и подобро образование.

АЛБАНИЈА

Иселувањето во странство за работа е поизразено кај мажите отколку кај жените.

МАКЕДОНИЈА

Напуштањето на руралните подрачја е поизразено кај жените.

Дополнителни причини за иселување

Младите негуваат силни семејни врски

Младите чувствуваат силна приврзаност за родното место

SWG (2023): Study on the situation and the needs of rural youth in the Western Balkan countries and territories. **Focus group results.**

- ПОТРЕБА ОД ЖИВОТ ВО УРБАНИ СРЕДИНИ
- КУЛТУРЕН И ЗАБАВЕН ЖИВОТ
- НЕМА КУЛТУРНИ НАСТАНИ
- НЕМА УСЛУГИ ЗА СПОРТ, ФИТНЕС, ЗДРАВЈЕ

БЛАГОСОСТОЈБА И КВАЛИТЕТ НА ЖИВОТ

Зошто младите остануваат во родното место?
Теориски претпоставки

- И покрај силните притисоци за иселување, дел од младите одлучуваат да останат, дури и во региони со високи стапки на иселување.
- Во истражувањата, **помалку внимание е посветено на проучувањето на тоа зошто младите луѓе остануваат** во своите места на потекло.
- Одлуките за останување се пове од неекономска природа — како семејните обврски, емоционалните врски...

Теориска претпоставка:
Намерите за останување кај руралната младина се обликувани од комбинација на психолошки и социјални фактори

Инертност - отпор кон промени и избегнување на дејствување дури и кога постојат подобри алтернативи или поттик за промена (Polites & Karahanna, 2012: 23).

Приврзаноста кон родното место - емоционална врска со сопственото родно место (Altman & Low, 1992: 2).

Зошто младите остануваат во родното место?

Resisting the Move? Psychological and Social Determinants of Rural Youth Immobility in the Western Balkans
Dufhues, Thomas; Judith Möllers; Miftari, Iliriana; Grymshi, Desjana; Simonovska, Ana; Tuna, Emelj
IAMO Forum 2025
18-20 June 2025, Halle (Saale), Germany

Кои се главните причини поради која младите остануваат во своите родни места?

- **Инертноста и приврзаноста** имаат доминантна улога врз намерата да се остане во родното место кај сите возрасни групи (15-40 години).
- Основните механизми на немобилност варираат според **возраста**:
  - Кај помладите лица, емоционалната приврзаност кон домашната заедница има поголема тежина,
  - Кај постарите лица поважна е економската вкоренетост („потонати“ или „неповратни“ трошоци – англ. sunk costs, на пр. имот, живеалиште, итн.).
- Основните механизми на немобилност варираат според **полот**:
  - Најчесто, намерите за остaнување кај жените зависат од нивните лични карактеристики (на пр., амбиција, способност за самостојно дејствување) и од националниот контекст во кој живеат.
  - Кај некои земји од Западен Балкан (Косово, Албанија), мажите имаат поголема тенденција за иселување.

Дали карактеристиките што ги обликуваат младите што остануваат во своето родно место се пресликуваат во претприемничките карактеристики на тие млади?

Претприемништвото е животна промен
иницијатива и подготвеност за ри

Останувањето во родното место **не мора да се сфати** како недостиг на амбиција или можности, туку како длабоко вкоренета преференција обликувана од навики и идентитет.

01. Претпоставка

Постои можност инертноста за иселување и носталгијата да се пресликаат и во претприемачките карактеристики како отпорност кон преземање ризик за нови нешта.

02. Претпоставк

1.Постои можност
поизразени каракте
претприемачи да покажуваат и поголема склоност кон иселување.

Кои се основните карактеристики на млад претприемач?

Добра идеја и храброст!

МОДЕЛ НА МЛАДА ЖЕНА - ПРЕТПРИЕМАЧ

- Посветеност на **континуирано учење** и **развој на вештини**.
- Способност за **вмрежување** и преземање активности за **поддршка на заедницата.**
- Поддршка од фамилијата и **одржување на фамилијарни вредности**.
- **Адаптибилност** и издржливост при соочување со предизвици.
- Заложба за **одржливост** и **зелени практики**.
- Зачувување на **локалното занаетчиство**.
- **ВИЗИЈА** за раст и иновативност!

Каква е основата за претприемништво?

Ресурси

Генерациски трансфер

Дали домаќинството назначило наследник на фармата?

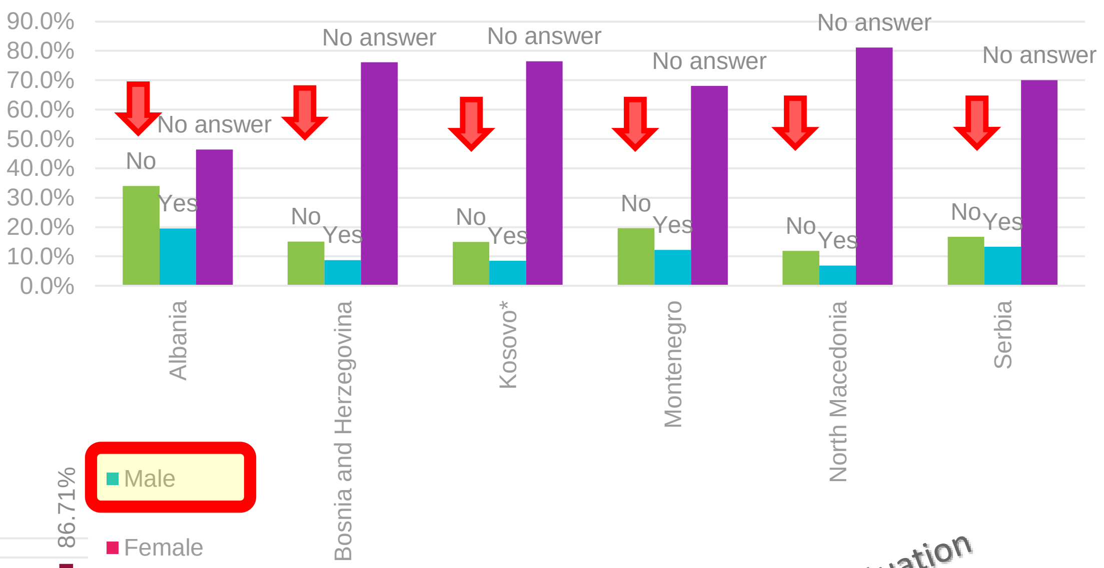

Назначен наследник на фарма по пол

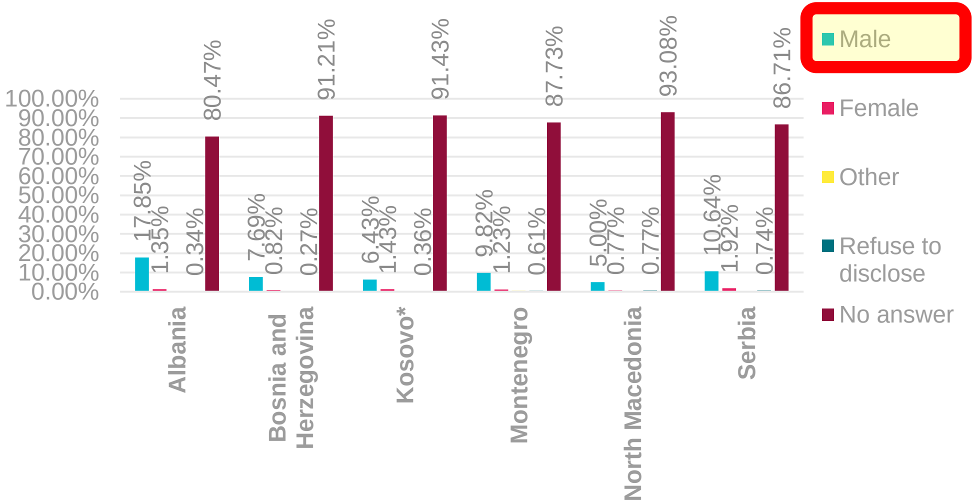

SWG (2023): Study on the situation and the needs of rural youth in the Western Balkan countries and territories. **Survey results**.

Каква е основата за претприемништво?

Желба да се биде претприемач

Посакуван вид на работа помеѓу младите

SWG (2023): Study on the situation and the needs of rural youth in the Western Balkan countries and territories. **Survey results.**

Каква е основата за претприемништво?

Активизам

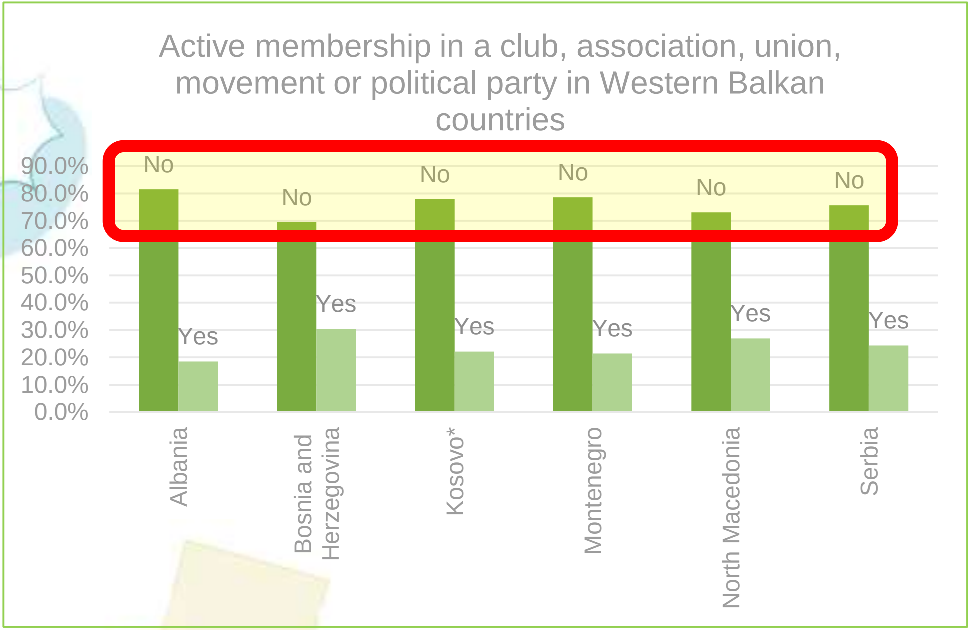

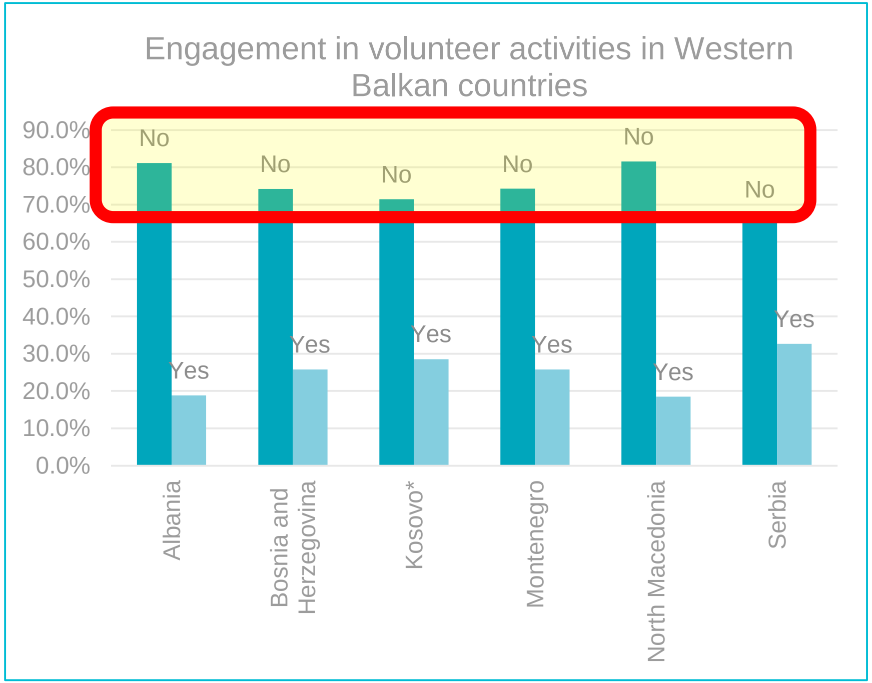

SWG (2023): Study on the situation and the needs of rural youth in the Western Balkan countries and territories. **Survey results.**

Каква е основата за претприемништво?

Перцепции и доверба во институции (1)

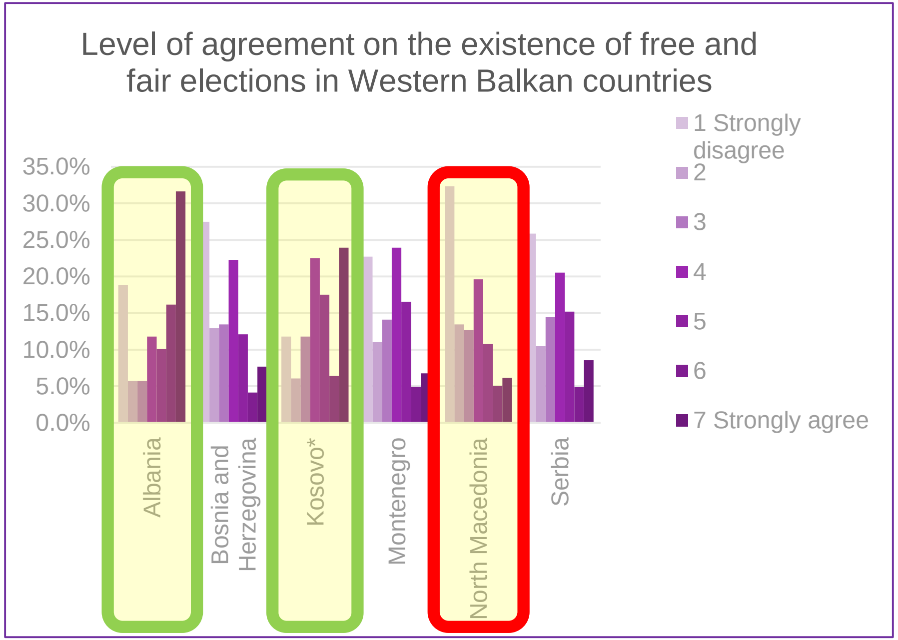

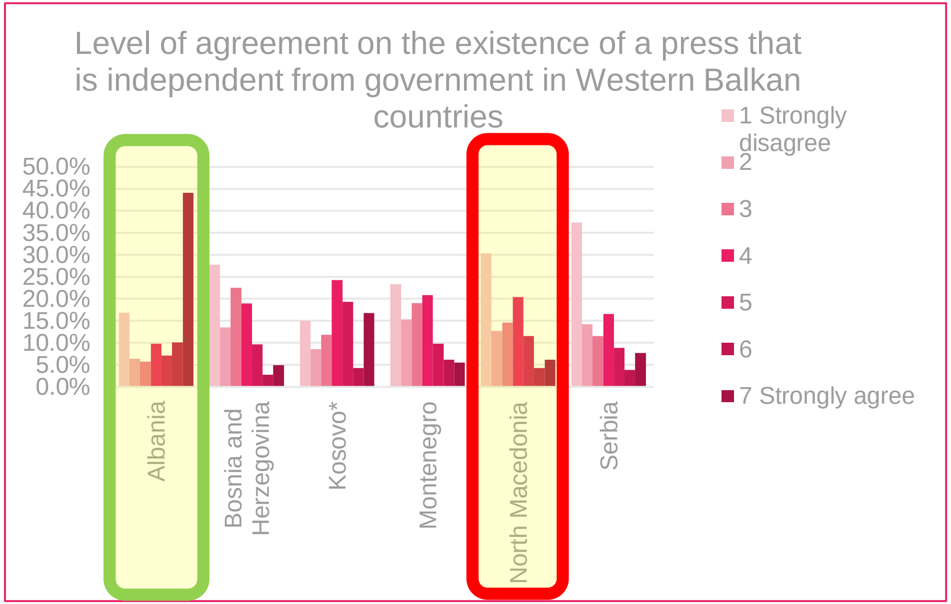

SWG (2023): Study on the situation and the needs of rural youth in the Western Balkan countries and territories. **Survey results.**

Каква е основата за претприемништво?

Перцепции и доверба во институции (2)

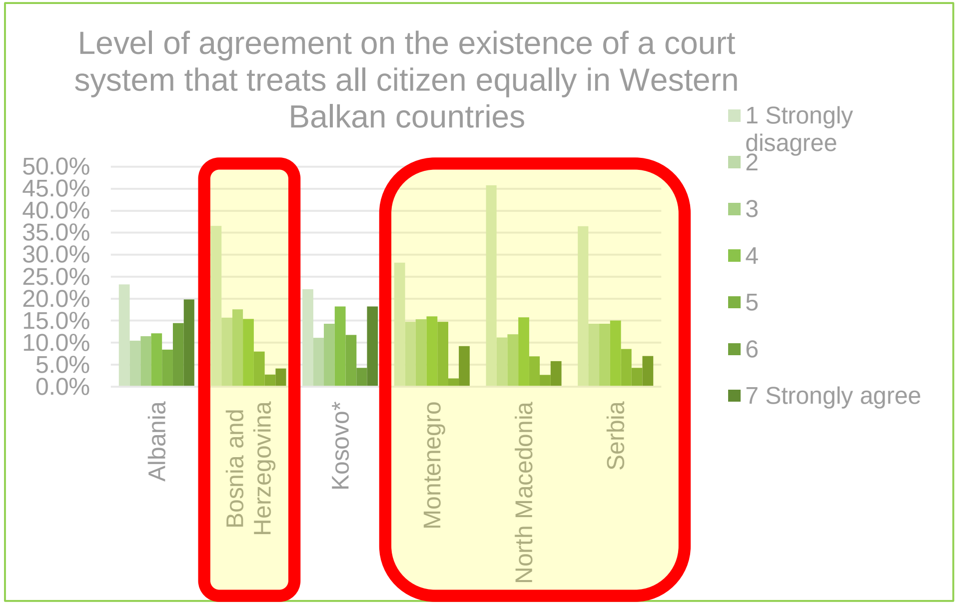

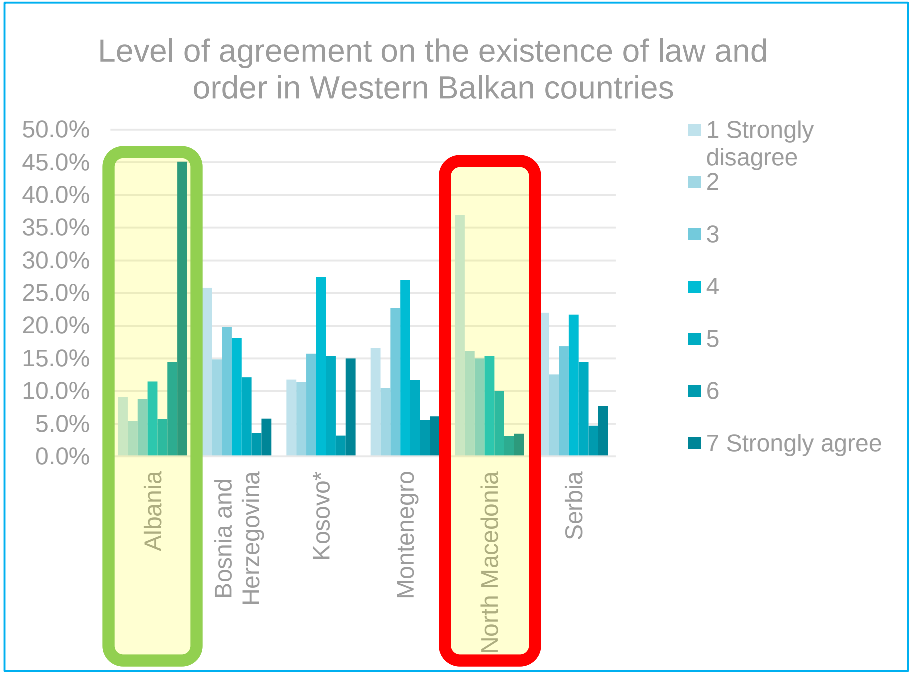

SWG (2023): Study on the situation and the needs of rural youth in the Western Balkan countries and territories. **Survey results.**

Каква е основата за претприемништво?

Слобода на говор и мир

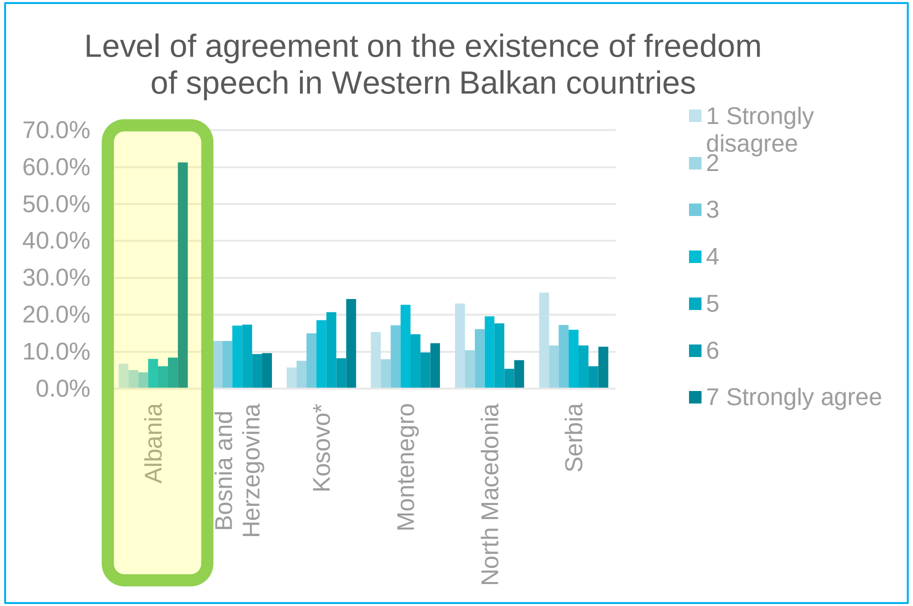

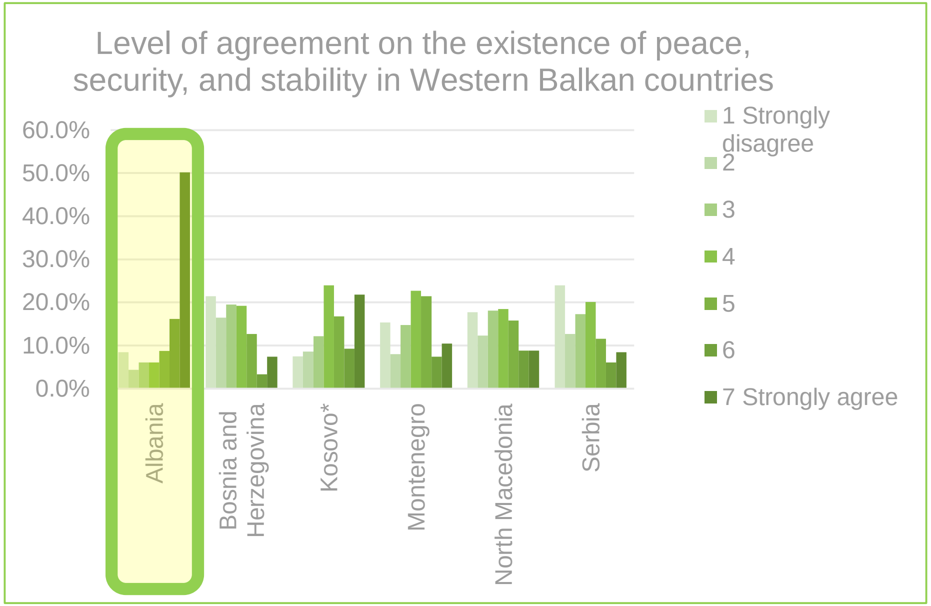

SWG (2023): Study on the situation and the needs of rural youth in the Western Balkan countries and territories. **Survey results.**

Да се биде млад претприемач во земјите од Западен Балкан **не е лесно**, **ниту едноставно**

Да ги **поддржиме** младите кои избираат да останат во руралните средини, затоа што тие не се само чувари на традицијата, туку и **двигатели на иднината** – нивната одлука е храброст што заслужува признание, поддршка и инвестиција.

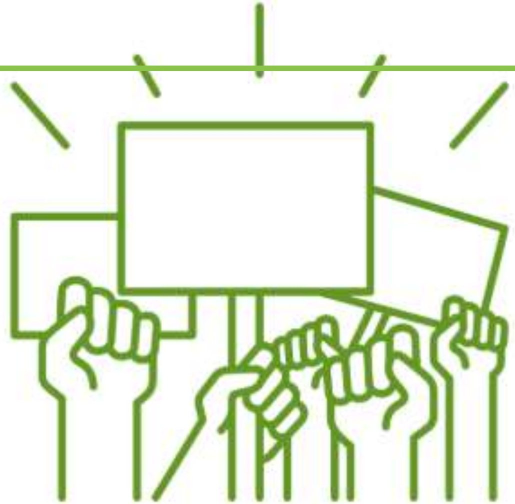

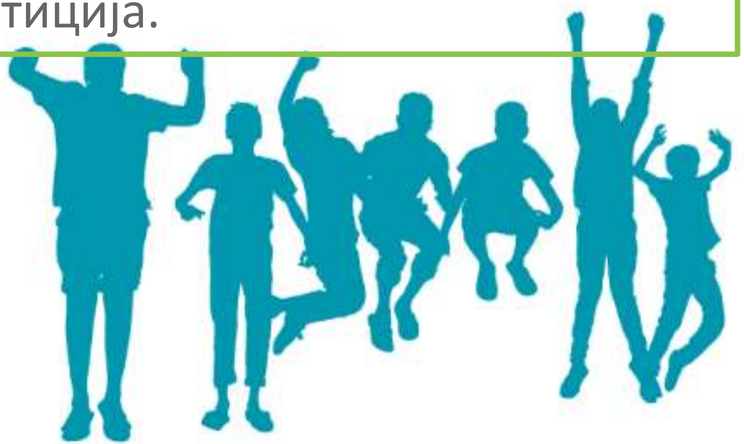

Слободно контактирајте нè!

Ana Simonovska
ana.simonovska@fznh.ukim.edu.mk

Emelj Tuna
emelj.tuna@fznh.ukim.edu.mk